

Informatie bij de behandeling met FOLFIRI (fluorouracil en irinotecan) en cetuximab

Deze informatiefolder is samengesteld door het Amsterdam UMC om algemene informatie te verstrekken over uw behandeling. Wat gebeurt er met uw lichaam? Wat zijn de bijwerkingen en hoe kunt u daar het best mee omgaan?

Wat is chemotherapie?

Chemotherapie is een behandeling van kanker met chemische medicijnen die een celdodend effect hebben. Fluorouracil (5FU) en irinotecan zijn zulke medicijnen. Het zorgt ervoor dat de tumorcellen zich niet meer kunnen delen. Alle delende cellen worden hierdoor getroffen, dus ook normale, gezonde cellen. Hierdoor kunt u last krijgen van bijwerkingen. Welke bijwerkingen en hoeveel klachten dit geeft is per persoon verschillend.

Meer informatie over chemotherapie vindt u in de bijgevoegde folder over chemotherapie.

Wat is doelgerichte therapie?

Bij doelgerichte therapie worden medicijnen gegeven om kankercellen te doden of de groei ervan te remmen. Deze medicijnen richten zich op bepaalde afwijkingen in kankercellen. Verhoogde aanwezigheid van EGFR (epidermale groeifactor receptor) is zo'n afwijking die bij sommige kankersoorten voorkomt. Kankercellen blijven hierdoor groeien. EGFR-remmers, zoals Cetuximab, zijn medicijnen die EGFR blokkeren. Hierdoor kan de tumorcel niet meer groeien, uitzaaien en wordt afsterven van de tumorcellen niet langer tegen gegaan.

De behandeling in de praktijk

De behandeling is een combinatie van chemotherapie en doelgerichte therapie.

- **Irinotecan** wordt via het infuus toegediend. De toediening duurt 60 minuten.
- **Fluorouracil (5FU)** wordt via een infuus en pompje (CADD) toegediend. De toediening duurt 10 minuten (infuus) en 46 uur (CADD).
- **Folinezuur** is een soort vitamine dat de werking van de fluorouracil (5FU) versterkt en daardoor het effect vergroot. De toediening duurt 60 minuten.

Cetuximab wordt via het infuus toegediend. De toediening duurt de eerste keer 120 minuten. De vervolgtodieningen duren 60 minuten.

Medicatie	Toedieningswijze	1x per 2 weken		
		Dagen / dag cyclus		
Chemotherapie		1	2 - 3	4 - 14
Irinotecan	infuus - 60 minuten	✓		
Fluorouracil (5FU)	infuus - 10 minuten	✓		
Fluorouracil (5FU)	CADD - 46 uur	✓	✓	
Doelgerichte therapie				
Cetuximab	infuus - 60 minuten (eerste toediening 120 minuten)	✓		
Ondersteunende medicatie				
Atropine 0,25 mg	subcutaan, indien nodig	✓		
Folinezuur	infuus - 60min	✓		
Clemastine 2mg	infuus bolus	✓		
Dexamethason 8mg	infuus bolus	✓		
Magnesiumsulfaat 2000mg	infuus zo nodig	✓		
Doxycycline 100mg	tablet zo nodig 2 keer per dag			
Hydrocortison-crème	zo nodig			
Anti-emetica				
Ondansetron 8 mg	infuus	✓		
Dexamethason 8 mg	infuus	✓		
Anti-emetica thuis				
Metoclopramide 10 mg	tablet, 3 keer per dag zo nodig	✓	✓	✓

Het aantal behandelingen dat toegediend wordt kan per patiënt verschillend zijn. Dit hangt samen met de wijze waarop men de behandeling verdraagt en de mate waarin het ziekteproces reageert op de therapie. Verdraagt u de behandeling goed en neemt het ziekteproces in omvang af of blijft het stabiel, dan wordt de behandeling voortgezet.

Het is moeilijk te voorspellen of u veel of weinig last van de behandeling ondervindt. Sommige mensen merken nauwelijks iets van bijwerkingen. Anderen voelen zich een paar dagen niet lekker, of zijn echt ziek. Ook kan het zo zijn dat u zich tijdens de ene behandeling goed voelt en tijdens een andere behandeling meer klachten heeft.

In de 'rust' tussen de behandelingen kunt u lichamelijk en geestelijk weer op krachten komen en voelt u zich aanzienlijk beter.

Voorafgaand aan de behandeling vindt een gesprek plaats met uw behandelend arts of verpleegkundig specialist en wordt uw bloedbeeld gecontroleerd.

Specifieke bijwerkingen voor een behandeling met cetuximab

Overgevoeligheidsreactie

Cetuximab kan aanleiding geven tot een overgevoeligheidsreactie. Daarom krijgt u voor iedere toediening van cetuximab, via het infuus 2 mg clemastine en 8 mg dexamethason toegediend om een overgevoeligheidsreactie te voorkomen.

Tevens wordt er tijdens en tot een uur na de toediening goed op u gelet door o.a. uw pols, temperatuur en bloeddruk regelmatig te controleren. Rode huiduitslag, benauwdheid, heesheid, slikklachten, misselijkheid, braken, diarree, verlaging van de bloeddruk en duizeligheid kunnen uiting zijn van overgevoeligheid. Deze klachten zijn met medicatie snel en afdoende te behandelen. De meeste patiënten kunnen nadat de klachten verdwenen zijn verder behandeld worden met Cetuximab.

Wat kunt u doen?

Wees alert tijdens de toediening en waarschuw bij klachten direct een verpleegkundige.

Bijwerkingen van de medicatie tegen een allergische reactie

- Dexamethason

Van Dexamethason zijn in deze dosering meestal geen bijwerkingen te verwachten. Enkele patiënten kunnen op de dag van toediening een onrustig gevoel en/of warmte of roodheid in het gezicht ervaren of een hongergevoel. Sommige patiënten hebben de nacht na de Dexamethason toediening last van slapeloosheid. Daarnaast kan Dexamethason invloed hebben op uw stemming. Somberegheid of opgewektheid in een mate die u niet van uzelf gewend bent, kunnen voorkomen. Ook kan uw lichaam vocht vasthouden in de weefsels met als gevolg gewichtstoename. Hierdoor kunt u een ‘voller’ gezicht krijgen. Indien u een gevoel van dorst heeft of veel moet plassen, kan dit komen door bloedsuikerspiegelschommelingen. Meld dit aan uw behandelend arts of verpleegkundig specialist.

Wat kunt u doen?

Deze bijwerkingen verdwijnen van zelf en zijn van korte duur.

- Clemastine

Clemastine brengt in veel gevallen een gevoel van slaperigheid en sufheid teweeg. Dit gevoel kan tot 12 uur na toediening aanhouden. Ook kunnen er coördinatiestoornissen optreden.

Clemastine heeft een negatieve invloed op uw rijvaardigheid, rij niet zelf naar huis.

Rode acné-achtige huiduitslag

De uitslag komt het meest voor op gezicht, hoofdhuid, schouders, borst en rug; de gebieden waar veel talgklieren voorkomen. De huiduitslag kan gepaard gaan met jeuk. De afwijkingen ontstaan meestal binnen de 1e drie weken van de behandeling, nemen tijdens voortgang van de behandeling af maar kunnen gedurende de hele behandeling opvlammen.

Wat kunt u doen?

Verzorg uw huid goed.

- Gebruik ongeparfumeerde verzorgingsproducten zonder alcohol. Gebruik niet-vette producten zodat de talgklieren niet verder verstopt raken.
- Douche kort met niet te warm water.
- Nat scheren wordt afgeraden. Reinig de scheerkoppen van een elektrisch scheerapparaat regelmatig met alcohol 70%.
- Zonlicht verergert de huidafwijkingen, vermijdt daarom direct zonlicht. Draag een hoed of pet om uw gezicht te beschermen, ook bij bewolkt weer. Gebruik ongeparfumeerde zonnebrandcrème of sunblock op waterbasis.

Bij jeuk of heftige huidafwijkingen zal uw behandelend art of verpleegkundig specialist de huidarts in consult vragen.

Doxycycline gaat de huiduitslag tegen. Neem deze tablet 2 keer per dag 1 in. Als de huiduitslag ondanks bovengenoemde voorzorgsmaatregelen toch hinderlijk is kunt u hydrocortison creme op de plekjes smeren.

Droge huid, huidkloven

De huid kan rood en schilferig worden, kloven kunnen ontstaan aan de vingertoppen, tenen, ellebogen en hielen. Vooral bij koud winterweer droogt de huid uit. Deze bijwerkingen kunnen na de eerste 4 weken van de behandeling ontstaan.

Wat kunt u doen?

- Bescherm uw huid bij koud weer met warme kleding en handschoenen.
- Draag geen knellende kleding of schoenen.
- Verzorg uw huid goed. Gebruik bij een droge huid wel een vette crème.
- Draag bij huishoudelijk werk katoenen handschoenen waar overheen rubber handschoenen om uw handen te beschermen tegen vocht en schoonmaakmiddelen. Katoenen handschoenen zijn verkrijgen bij de apotheek.
- Voorkom wondjes. Ook bij kloven kan de huidarts in consult gevraagd worden.

Nagelriemontsteking

Dit is een pijnlijke ontsteking aan de nagelrand van de vingers of veelal de grote teen. Deze ontsteking kan na 7 tot 8 weken van behandeling optreden.

Wat kunt u doen?

- Knip de nagels recht en kort af.
- Vermijd wondjes aan handen en voeten en draag geen knellende schoenen.
- Voorkom infecties aan de nagelriemen. Wondjes en ontstekingen aan de nagelriem kunt u desinfecteren met jodiumzalf. Dit is bij de apotheek verkrijgbaar.
- Overleg in geval van verwondingen of ontsteking met uw arts. Ook bij nagelriemontsteking kan de huidarts in consult gevraagd worden.

Verandering lichaamsbeharing

Door de behandeling kan er een verandering optreden in de lichaamsbeharing. U kunt meer lichaamsbeharing krijgen dan normaal. Bij vrouwen bijvoorbeeld ook op de borst, bovenlip en kin. Soms gaan de haren van de wimpers of wenkbrauwen extreem groeien.

Ontsteking van het oogbindweefsel (conjunctivitis)

Heel zelden treedt er een ontsteking van het oogbindweefsel op. Dit uit zich in een branderig pijnlijk gevoel en roodheid van het oog.

Wat kunt u doen?

Neem contact op met uw behandelend arts of verpleegkundig specialist.

Specifiek voor een behandeling met FOLFIRI

Cholinergisch Syndroom (acuut)

Irinotecan kan een acuut cholinergisch syndroom veroorzaken tijdens of vlak na de toediening. Klachten die kunnen ontstaan zijn diarree, buikpijn, tranende ogen, transpireren, rillingen, duizeligheid, problemen met het zicht en een algeheel gevoel van malaise. Deze klachten zijn goed te verhelpen door een Atropine injectie toe te dienen. Geef direct bij de verpleegkundige aan als deze klachten ontstaan.

Diarree

Naast de acute diarree, kan er ook in de rustperiode diarree ontstaan. Diarree is dunne tot waterdunne ontlasting, meer dan 6 keer per dag.

Neem direct contact op met uw behandelend arts of verpleegkundig specialist indien:

- de diarree frequentie meer dan 6 keer per dag is
- u minder dan een liter vocht drinkt
- de diarree langer dan 24 uur aanhoudt
- andere klachten ontstaan zoals koorts of braken

Wat kunt u doen?

Op advies van uw behandelend arts of verpleegkundig specialist kunt u starten met loperamide. Start met 2 capsules (=4mg), continueer de loperamide door elke keer dat u diarree heeft een capsule (=2mg) in te nemen. U mag maximaal 16mg per dag innemen. Compenseer daarnaast het vochttekort door 2 liter per dag te drinken.

Haaruitval

Uw haar kan uitvallen bij deze behandeling, hierbij kan er een pijnlijke hoofdhuid ontstaan. Dit is tijdelijk. Via uw behandelend arts of verpleegkundig specialist kunt u een verwijzing krijgen voor het aanpassen van een haarstuk. Ook zijn er speciale sjaaltjes en mutsjes ontwikkeld.

Misselijkheid

Om misselijkheidsklachten zo beperkt mogelijk te houden, kunt u het volgende schema aanhouden.

- De dag waarop de toediening plaats vindt, krijgt u via het infuus medicatie om misselijkheid te voorkomen.
- Metocloperamide (Primperan) tabletten of zepillen 10mg mag u bij klachten 3 keer per dag gebruiken, bij voorkeur een half uur voor de maaltijd. Indien de misselijkheidsklachten hierbij blijven aanhouden, neem dan contact op met uw behandelend arts of verpleegkundig specialist.

Huidreactie van de handen en voeten (Hand-voet syndroom)

Handpalmen en voetzolen kunnen door Fluorouracil (5FU) rood en gezwollen raken en pijnlijk aanvoelen. Bij pijnlijke handen en/of voeten moet u contact opnemen met uw behandelend arts of verpleegkundig specialist.

Ook kan de huid van het gehele lichaam droog worden en kan er jeuk optreden. De huid wordt gevoeliger voor zonlicht. Wanneer Fluorouracil (5FU) gedurende langere tijd ingenomen wordt, kan de huidskleur iets bruiner worden dan voor u normaal is.

Wat kunt u doen?

- Behandel uw huid en vooral uw handen en voeten met zorg.
- Gebruik een vette crème om de huid soepel te houden.
- Draag geen knellende schoenen en zorg ervoor dat u geen wondjes aan handen en voeten krijgt.
- Zit niet in de volle zon; u kunt veel sneller verbranden dan u gewend bent.
- Meld huidklachten aan uw behandelend arts of verpleegkundig specialist.

Pijn op de borst

Wanneer er pijn op de borst optreedt (vooral tijdens inspanning), dient u direct contact op te nemen met uw behandelend arts of verpleegkundig specialist. Dit kan het gevolg zijn van de Fluorouracil (5FU). De toediening hiervan dient dan gestaakt te worden.

Uitscheiding

Urine, ontlasting, bloed, braaksel, wond- en drainvocht zijn lichamelijke uitscheidingsproducten. In dit vocht kan de eerste dagen na de behandeling kleine resten chemotherapie aanwezig zijn. Dit kan schadelijk zijn voor de omgeving. Er is onvoldoende onderzoek verricht om een uitspraak te kunnen doen over de aanwezigheid van resten chemotherapie in sperma en vaginaal vocht. Ga intimiteit dus niet uit de weg!

Tot **7 dagen** na de behandeling zijn er resten aanwezig.

Wat kunt u doen?

- Toilet gebruik: voorkom spetteren of morsen ter verspreiding van resten chemotherapie. Trek tweemaal door met een gesloten deksel. Mannen wordt geadviseerd zittend te plassen.
- Bevuilde kleding of linnengoed eerste dagen na de behandeling: is uw kleding bevuild bijvoorbeeld door misselijkheidsklachten? Spoel uw kleding eerst met koud water af, hierna mag het meegewassen worden op een normaal programma van de wasmachine.
- Zorg dat er tijdens een behandeling met chemotherapie geen zwangerschap kan ontstaan. Gebruik bij seksueel contact goede anticonceptiemiddelen zoals een condoom.

Meer informatie

Neem direct contact op met uw behandelend arts of verpleegkundig specialist bij het ontstaan van (nieuwe) klachten.

Als u meer wilt weten of in contact wilt komen met andere patiënten met kanker, dan kunt u zich wenden tot de volgende adressen:

- www.kanker.nl/verwijsgids
Hier kunt u oncologisch gespecialiseerde hulpverlener opzoeken bijvoorbeeld voor revalidatie.
- www.voedingenkankerinfo.nl
Adviezen bij chemotherapie en voeding.
- www.darmkanker.info

Infolijn 0900 - 202 56 25

- www.spks.nl

SPKS - Stichting voor Patiënten met Kanker aan het Spijsverteringskanaal (NFK)

Daarnaast kunt u folders van de afdeling voorlichting van het Amsterdam UMC en van het Voorlichtingscentrum KWF Kankerbestrijding in de wachtruimte vinden of bij de verpleging opvragen.